

Kurs: Politisk Økonomi

1. Innledende begrepsdefinisjon

1.1 Politisk økonomi

Politisk økonomi er en samfunnsvitenskap. Politisk økonomi er i forhold til andre disipliner (for eksempel naturvitenskap) omfattende og ikke baserer på konkrete labor- eller eksperimenteresultater, og dermed er abstraksjon den metode av politisk økonomi. Politisk økonomi er ikke nøytral, men følger klasseinteresser. Derfor finns flere politiske økonomier: den borgerlige, småborgerlige og proletariske også navnet marksistisk-leninistisk politisk økonomi. Den viktigste forskjellen mellom disse teorier er ikke produksjonen, men levekår og relasjoner av mennesker i produksjonen, det vil si produksjonsforhold. Produksjonsforhold ikke blir sett på som en konstante i proletariske politisk økonomi, men indre motsetninger av produksjonsforhold er kjernen av betraktninger.

1.2 Produksjonsforhold

Forutsetning for eksistens av produksjonsforhold er, at samfunnsproduksjonen foregår, at arbeid er samfunnsarbeid. Eiendom til produksjonsmidlene bestemmer karakteren av produksjonsforhold. Fordelingen av skapte rikdom er avhengig av produksjonsforholdene. Status av produktivkreftene (menneskelig arbeidskraft og produksjonsverktøy / maskiner) og produksjonsforhold er avhengige av hverandre. Motsetninger mellom produktivkrefter og produksjonsforhold er drivkraft av historisk utvikling. Helhet av produksjonsforholdene er grunnlaget av politisk overbygg. Karakter av overbygg (stat, juridiske forhold, dominerende ideologi) er dermed bestemt av produksjonsforhold og deres karakter (eiendom). Stans av produksjonsforhold er midlertidig mulig (samt tilbakeslag er mulig). Men i sin helhet finns ikke stillstand i økonomi og utvikling. De økonomiske lover, produksjonsforholdene er uavhengig av viljen, ønsker og følelser av folket. Avgjørende er materielle forhold. Folk går inn i et produksjonsforhold uavhengig en av deres vilje. Bevissthet er bestemt av posisjon i produksjonsprosessen. Karl Marx: „Es ist nicht das Bewusstsein der Menschen, das ihr Sein, sondern umgekehrt ihr gesellschaftliches Sein, das ihr Bewusstsein bestimmt.“

1.3 Forhold av produktivkrefter og produksjonsforhold

Produksjonen påvirker alltid naturen, men fremfor alt påvirker produksjon folket og hvordan folk behandler hverandre. Full utvikling av produktivkreftene er bare mulig dersom disse er i samsvar med produksjonsforhold. Manglende overensstemmelse fører til hemming av produktivkreftene. Denne hemming forsterker motsetningene og er ødeleggende for produktivkreftene (kriser av kapitalismen), men fører ikke automatisk til kollaps av systemet. Blir de destruktive kreftene på makt er samfunnsmessige tilbakeslag mulig.

1.4 Dialektiske materialisme

Dialektrisk materialisme er den vitenskapelige metode for marxismen. Den er basert av observasjoner og erkjennelse av naturs lover. Dialektiske materialisme er fremtidsorientert, er orientert til fremtidige krefter, den framtidig ledende klasse; analysert framskritt og utvikling (indre motsetninger). Dialektiske materialisme har et filosofisk grunnlag, men distanserer seg fra idealistisk, kontemplativ filosofien (framskritt i stedet for stillstand). Dialektisk materialisme er basert delvis av tidligere filosofer og materialister (Hegel, Feuerbach), bruker den korrekte kjernen og forkaster feil av disse teorier. Dialektisk materialisme analyserer lovfeste endringer, fra kvantitative til kvalitativ endringer.

1.5 Forholdet mellom teori, praksis og samfunn

Samfunnsideer og -konsepter oppstår fra de relasjoner som kommer fra samfunns vesen, fra produksjonsforhold, fra samfunnsmæssig tilværelse. Marxismen ble utviklet i historiske periode av kapitalisme, da uløselig motsetninger mellom produksjonsforhold og produktivkrefter ble kjentlig. Aktiviteter av marksistisk partiet må derfor basere på grunnlag av de økonomiske og samfunns lover. Parti må koble teori og praksis. Det består et samspill mellom teori, som oppstår fra samfunn og de ideer og teorier, som påvirker samfunnet og dermed fremme historien. Teori er således et våpen som skal benyttes og utnyttet.

2. Dannelseteori (teori om historie) av den proletariske politiske økonomi

Utgangspunktet av dannelseteori er loven, at den uhindret utvikling av produktivkreftene kan skje bare i samsvar med produksjonsforholdene. Hindring av utvikling produktivkreftene av fører til motsetninger som fører til videreutvikling og nye samfunnsetableringer. Men videreutvikling er verken automatisk eller lineær. Det også avgjørende og langvarige tilbakeslag mulig. Hver samfunnsformasjon innebærer rester/elementer av forangående og følgende samfunnet, uttrykt gjennom samfunnskrefter som ønsker å fremme historien, eller motstå utvikling. Hver samfunnsdannelse, som presenterer en utvikling fra en endring til neste endring blir drastisk kortere med hver endring (primitive samfunn eksisterte flere tusen år - kapitalismen inntil nå 170 år). Sekvens av selskapene er: primitive samfunn, slaveri, føydalisme, kapitalisme, sosialisme, kommunisme. Klasesamfunnet er: slaveri, føydalisme, kapitalisme og sosialisme.

I primitive samfunn finns ingen klasser, ingen utbytting, ikke merprodukt (resultere av arbeid er bare for direkte, personlig forbruk), ingen privat eiendom, ingen stat, produktive krefter på et svært lavt nivå, bare for sikring av grunnleggende behov.

I slavesamfunnet eksisterer – for første gang - to klasser: slaver og slaveeiere. Det består utnyttelse av slaver gjennom slaveeiere. Utvikling av produksjonsredskaper (verktøy) førte til arbeidsdeling og dermed til privat eiendom og sosial arbeidsdeling, selv om den baserte nesten bare på naturaløkonomisk base. Det oppstår første merprodukt, arbeidsprodukter er nå tilgjengelig for utveksling (produktet blir en handelsvare). Staten utvikler seg som et instrument for den herskende klassen. Arbeidet har uttalt tvangsmessig karakter, slaver blir relativt raskt utslitt og drept. Kilde for å skaffe nye slaver var krigen. Slavene hadde ingen interesse i sitt arbeid, ingen vesentlig motivasjon. Produktivkreftene har vært ikke økende med utvikling av verktøy (i motsetning til produksjonsforhold). Føydale produksjonsmåten begynner å utvikle seg (tidligere preforms av livegenskap, opprettelse av laget av små produsenter, håndverkere).

I føydale samfunn hersket adel (og kirken) som hersker over bøndene. Utnyttelse er sentralt styrt i form av livegne bønder. På tidlige stadier av utviklingen naturaløkonomi var dominerende, senere utviklet seg handverk (manufaktur, laug). Føydale samfunn hadde høyere produktivkraft som slavesamfunnet, harmoni mellom produktivkreftene og produksjonsforhold ble først oppnådd igjen. Med økende utvikling av landbruket og håndverk oppstår hindringer og barrierer. Dette rammet særlig spesialiserte og fremvoksende handel (toll, etc.). Når mer eller mindre ferdige former av kapitalistisk samfunn hadde modnet begynte oppløsning av føydalisme etterfulgt av den borgerlige revolusjon.

I kapitalismen eier borgerskapet (kapitalister) produksjonsmidlene og utnytter arbeiderklassen i form av lønnsarbeid. Borgerskapet begynte herskap under slagordet "Frihet, likhet, brorskap", men det viste seg snart at kapitalismen betyr frihet til utnyttelse av lønnsarbeidere i første omgang. Den grunnleggende motsigelsen i kapitalismen er motsetningen mellom samfunnsmessige karakter av produksjon og den private eiendom av produktene. Motsetningen fører til skjerping av klasse-motsetninger mellom borgerskapet og proletariatet, og motsetninger avgjøres ved den sosialistiske revolusjonen.

Sosialisme er et klassesamfunn (proletariatets diktatur), til tross for avskaffelse av utnyttelse av mennesker ved mennesker. Overgangen fra kapitalisme til sosialisme skiller seg fra de andre samfunnsomganger, fordi utnyttelsen er avskaffet og den herskende klasse representerer flertall av samfunn (i de andre formasjons klasser er alltid minoritetene stede i kraft).

Kommunismen baserer på samfunnsseierskap av produksjonsmidlene. Siden alle mennesker har samme sosiale posisjon, vil det ikke være noen klasser. Folk har mulighet til å utvikle sine kreative evner fritt på grunnlag av den virkelige enheten av samfunns- og individuelle interesser.

3. Kapitalistiske produksjonsmåten

3.1 Varer og vareproduksjon

Den teoretiske analyse av vare er utgangspunktet for den marxistiske analyse av kapitalismen. Studiet av motsetningene i varene er nøkkelen til å forstå motsetningene i kapitalismen, som velt av kapitalismen i seg selv som en enorm opphopning av varer. Men produksjonen av varer er eldre enn kapitalismen. Bare i kapitalismen, er vareproduksjonen fullt etablert og spredt i alle områder av samfunnsmessig produksjon. Avgjørende for produksjonen av varer er, først, den sosiale arbeidsdeling og dernest privat eiendom (av produksjonsmidlene og produktene av arbeidskraft). I vare og vareproduksjonen uttrykker seg sosiale relasjoner (produksjonsforhold) i spesifikk arbeidsdeling og i økonomisk uavhengige produsenter som produserer for handel av varer.

Vareproduksjonen er produksjon av varer som ikke er ment for personlig bruk, men for handel. Forutsetningen for dette er på den ene siden en sosial arbeidsdeling, der de enkelte produsentene lage forskjellige produkter, og på den annen side den private eiendomsretten til produksjonsmidlene og produkter. Vareproduksjonen allerede eksisterte i slavesamfunnet, og på slutten av føydalisme dannet seg grunnlaget for den senere kapitalistiske vareproduksjonen.

Varer er som, først, tilfredsstillende trenger og dernest for handel. Varer har derfor en dobbel karakter som nytteverdi og bytteverdi. Nytteverdi er den virkelige nytte til enten tilfredsstillende et behov eller er et produksjonsmiddel. Bytteverdi er forholdet på som et produkt kan byttes mot en annen. Bytteverdi reflekterer kostnadene for menneskelig arbeidskraft for å lage den vare. Bytteverdi, eller verdien av en vare er det samfunnsmessige arbeidet nødvendig å lage denne vare. Det handler ikke om den spesielle måten å jobbe, men abstrakt arbeidskraft. Det vil si, de ulike former av konkrete arbeid skal likestilles som nyttige aktivitet av folk. Abstrakt og konkret arbeid er de to sider som er innebært i vare i form av arbeidskraft. I det kapitalistiske samfunn oppstår dermed en selvmotsigelse: På grunn av den samfunnsmessige arbeidsdeling, som gjør de enkelte produsentene avhengige av hverandre, er alt arbeid samfunnsarbeid, arbeidet som oppnår hele samfunnet. På den annen side er i kapitalismen er produksjon privat sak. Hver produsent produserer for seg selv, for sin egen konto. Bare i bytte av vare blir det synlig ut at dette arbeidet er samfunnsarbeid, at det er nødvendig for samfunn.

3.2 Penger

Med utviklingen av den arbeidsdeling i samfunn og vareproduksjonen viser seg at direkte handel av varer er utilgjengelig i utviklet samfunn. Derfor direkte utveksling gradvis opphører, og det dukker opp et vare som kan utveksles med alle andre varer. Her er en annen form for verdien av varer, den ekvivalentform, et relativt mål av verdien av samfunnsarbeid av varene, blir anvendt. Med økende vareproduksjon, marked og handel sjeldne edle metaller sølv og gull blir gradvis til uniform, generell verdiekvivalent. Pengeform av verdi utvikler

seg, som tar over rollen som en universell verdiekvivalent. Penger er en vare som fungerer som en generell ekvivalent av alle varer. Den bærer samfunnsarbeid, selv om det ikke brukbart til noe annet. Som resultat verden av varer blir delt i to: penger på den ene side, og alle andre varer på den andre.

Pengene har i utviklet vareproduksjon fem funksjoner: (1) mål på verdier, (2) et middel for sirkulasjon (3) akkumuleringsmiddel (4) Cash og (5) verdenspenger.

(1) penger er det eneste verdimål for utveksling av varer. Derfor har penger verdi og blir derfor vare i seg selv. Prisen er uttrykt i pengeverdien av en vare. Opprinnelig en viss mengde av edelmetall ble brukt å lage en mynt for å skape en jevn verdi av penger.

(2) utveksling av varer med hjelp av penger kalles varesirkulasjon. Varer byttes mot penger, penger for varer. Men penger har ikke nødvendigvis en verdi, det er nok hvis verdi blir anerkjent. Dermed begynte statene til å lage mynter som inneholder mindre verdifulle metaller enn bytteverdi av mynt. Senere ble myntene gradvis erstattet av papirpenger. Hvis mer papir penger blir trykt som er nødvendig for sirkulasjon av varer, blir det inflasjon.

(3) penger kan akkumuleres etter behov. Penger som blir fratatt fra sirkulasjonen er skatt. Råvareprodusenter samle penger til for eksempel for å kjøpe dyrt Produksjonsutstyr.

(4) Når du kjøper på kreditt etc. er penger betalingsmiddel. Penger kan skifte hender, uten samtidig å bli en vare. Det pengebeløp som er nødvendig for varesirkulasjon bestemmes av summen av alle priser dividert med summen av sirkulasjonshastigheten av penger og regningsbetalinger minus lån.

(5) Penger er nødvendig for internasjonal handel.

3.3 Verdilov som en økonomisk lov av vareproduksjonen

I kapitalisme hersker anarkiet i produksjonen. Produsenter produserer noe som det er en etterspørsel, og kan prøve å selge den da. Avhengig av kjøpekraft og etterspørsel kan være prisen av vare over eller under produksjonsverdi av vare. Mellom disse prissvingninger verdilov regulerer fordelingen av samfunnsarbeid og produksjonsmidler til de ulike grener i industri. Verdiloven styrer også utviklingen av produktivkreftene. Som har et teknologisk forsprang, produserer varer med mindre arbeid enn det nødvendige, gjennomsnittlig samfunnsarbeid, men selger vare for samme pris som konkurrenter. De andre produsenter er nødt til å følge etter. Prissvingninger og forskjell i arbeidsproduktivitet resulterer av konkurransen og i denne prosessen enkelte produsenter går konkurs og andre blir rikere.

3.4 Konkurransen i kapitalismen

De private kapitalistiske eiendomsforhold i kapitalismen resulterer i konkurransen. Konkurransen tvinger kapitalister for å realisere mer profitt enn konkurrentene. Målet av kapitalist er, å oppnå maksimal profitt og rette for dette er intensivering av utnyttelse av produktivkreftene (arbeiderklassen). Kapitalistiske samfunn er fullstendig dominert av konkurranseforhold: konkurransen mellom kapitalister på høyest mulig fortjeneste og konkurranse mellom arbeiderne. Mellom arbeidere og kapitalister er det klassekamp. Som en klasse, beherske kapitalister lønnsarbeidere, men som konkurrenter bekjempe kapitalister hverandre. De er som "fiende brødre". Enige de er ("broderlig") hvis de ønsker å håndheve felles interesser mot arbeiderklassen. Med pressmiddel "arbeidsplass" slå kapitalistene slå to fluer i ett smekk: Først "må arbeiderne ofre seg" hvis de ønsker å beholde jobbene sine (lønnsreduksjon, lengre arbeidstid, etc.), og for det andre spalter dette arbeiderklassen, på grunn av konkurranse mellom arbeidere for jobbene. "Broderlig" opptrådte kapitalister når det gjelder for å "demme", "undertrykke" og "ødelegge" sosialisme. Konkurransen mellom monopolene må nedprioriteres for å ødeleggelse av sosialismen. Kampen mot sosialismen ble gjennomført i form av økonomisk krigføring, våpenkappløp (spesiell form for økonomisk

krigføring) og den ideologiske krigen. Den ideologiske krigen var rettet for å infiltrere de sosialistiske landene med borgerlige ideologi og livsmote. Den ideologiske krig (kald krig) hadde, som det viste seg i 1989, oppnå sin virkning. For å bekjempe sosialismen spesielle allianser mellom de imperialistiske maktene ble funnet kort tid etter fall av Hitlerfascisme: Marshall Plan (1947), Organisasjon for europeisk økonomisk samarbeid (OEEC, 1947), North Atlantic Treaty Organization (NATO, 1949), EU kull- og stålfellesskap (Schuman plan eller EKSF, 1951), Det europeiske økonomiske fellesskap (EEC, 1957).

Med kapitalistene er fiendene innbyrdes når det kommer til høyest mulig profitt. Kapital er bestandig tvunget til å endre produksjonen, utvikling av nyet og flere produkter og produksjonslinjer. Kapitalister som ikke responderer raskt nok, blir nedkonkurrert og deres virksomheter blir kjøpt opp fra andre kapitalister. På denne måte, konsentreres og sentralisert kapital. Konsentrasjonen av kapital er veksten av kapital ved opphopning av merverdi. Sentralisering av kapital er kapitalveksten ved å kombinere flere kapitaler til en større kapital. Den økonomiske natur av imperialismen er karakterisert ved at fri konkurranse blir erstattet av monopolet i pre-monopolkapitalismen. Monopoldannelse er ett resultat av konsentrasjonen av produksjon og kapital i prosessen av konkurransekamp. Konsentrasjonen og sentralisering av kapital fører til økende rolle av banker. Monopolister og banker få på denne måte makt for å "organisere" og styre økonomi i egne interesser for å undertrykke små kapitalister og mellomstore og store bedrifter. Noen av de verktøy for "organisasjon" er blokkering av material, blokkerer arbeidskreftene ved "allianser", låse forsyning, låse marked, kontrakter med kjøpere, planlagt underkutting av pris, blokkering av kreditt, diskreditere personer og bedrifter.

Den monopolistisk konkurranse forekommer i ulike former i nasjonal og internasjonal sammenheng. Først er det mellom-monopolistisk konkurranse om større aksjepakter, innflytelsesrike stillinger, høyere markedsandeler eller produksjonskvoter og ikke minst for fordeling av profitt. Sekund, manifesterer det seg i forholdet mellom monopolene og ikke-monopolistiske bedrifter, særlig de såkalte utenforstående som er imot innlemmelse i monopol. For det tredje er det konkurranse mellom monopolene i samme eller i forskjellige grener og sektorer av økonomien i nasjonal og internasjonal rom, for eksempel mellom selskaper i bilindustrien, mellom monopolistiske stål- og maskinindustri, mellom olje- og kullselskaper eller plast- og stålmonopoler (såkalt substitusjons konkurranse), og mellom monopoler i de ulike kapitalistiske land.

Med progressiv konsentrasjon av produksjon og kapital, med økende utenrikshandel og økende kapital eksport konkurrerende monopoler kolliderer. Denne kampen for den internasjonale herskerposisjoner for monopolprofitt fører til kjøp av svakere av de sterkere monopoler, etablering av utenlandske selskaper og til avtaler mellom de imperialistiske monopolene i ulike land. Dermed blir ikke-monopolistiske konkurrenter begrenset og utnyttelse styrkes.

Konkurransen innenfor en sfære av produksjonen er konkurranse mellom bedrifter av ulik kapasitet av en produksjonsgren. Det fører til, at prisene på varer bestemmes ikke av den enkelte, men av den samfunnsverdien som tilsvarer den gjennomsnittlige produksjonsforhold. Konkurransen mellom sfærer av produksjonen er konkurransen mellom kapitalister om den mest lønnsomme investeringen. Det fører til en overføring av kapital fra en produksjonssfære til en annen og til dannelsen av en gjennomsnittlig profitttraten i hele den kapitalistiske produksjon.

3.5 Arbeidsproduktivitet

Arbeidsproduktiviteten er forholdet mellom arbeidskraft til produksjonsvolum.

Arbeidsproduktiviteten stiger f.eks gjennom tekniske utvikling, bedre bruk av instrumenter i produksjon, rasjonalisering, bedre ferdigheter og opplæring av arbeidstakere.

3.6 Nødvendig arbeidstid for samfunn

Den nødvendige arbeidstid for samfunn er den arbeidstiden som er trengt for å produsere varer under gjennomsnitt betingelse (teknologi, kompetanse, arbeidsintensitet). Arbeidstid avtar med økende arbeidsproduktivitet.

3.7 Kapital (realkapital eller organisk kapital)

Hver kapital begynner sin vei i form av et pengebeløp. Men penger i seg selv er ikke kapital. Formelen for enkel varesirkulasjon er: W (varer) - G (penger) - W (varer), som er å selge et produkt for å kjøpe et annet produkt. Penger blir til kapital, når den blir brukt til å utnytte arbeidskraft fra andre. Den generelle formelen for kapital er: $G - W - G'$, det betyr kjøp av vare for å selge den dyrere i hensikt å berike seg. G' tilsvarer den økte mengden av penger i forhold til hvor mye penger blitt oppringelig investert G .

Kapital er verdien som - merverdi av - via vei til å utnytte lønnsarbeidere – resulterer i merverdi.

Kapital deler seg hovedsakelig opp i to deler: (1) i konstant kapital (c) som er investert i produksjonsmidler (maskiner, råvarer, etc.) og (2) den variable kapital (v), som blir brukt for å kjøpe arbeidskraft, betalt arbeidskraft (lønn). Den variable kapitalen vokser med merverdien som kapitalist tar fra arbeideren. I kontrast, den konstante kapitalen skaper ikke ny verdi eller merverdi. Verdien av de kapitalistiske produserte varer består dermed av brukte produksjonsmidlene (c = konstant kapital = faste kostnader), pluss verdien av den investerte arbeidskraft ($v + m$). Merverdien (m) er ulønnet arbeid, som kapitalist definerer høyest mulig i henhold til etterspørselen og dermed avsetning. Verdien av varer (produktverdi) kan således beregnes som følger:

$$\text{Vareverdi} = c + v + m$$

Summen av $c + v$ representerer den organiske sammensetning av kapitalen (konstant og variabel kapital).

3.8 Fiktiv kapital

I tillegg til den reelle kapital diskutert ovenfor, finns det fiktive kapital. Realkapitalen er den kapital som benyttes i kapitalistiske produksjon og sirkulasjon. I motsetning til den reelle kapital har den fiktive kapital ingen selvstendig verdi og eksisterer for det meste i verdipapirer (aksjer eller statsobligasjoner) som innebærer krav for profitt. Fiktiv kapital er del av merverdi i form av rente og akseutbytte (dividende). Den fiktive kapital dermed en eiendom som har rett til å erverve merverdi i form av renter.

Dette betyr ikke at alle lån, fordringer og verdipapirer fra dem rente blir betalt, er fiktive kapital. Avgjørende er bruken av kapital: Gir banken kapitalist kreditt og han bruke denne kapitalen for kjøp av produksjonsmidler og arbeidskraft, er denne kredit en del av reelle kapitalen. Men gjelder det statsgjeld, ingen produksjonsmidler eller arbeidskraft blir kjøpt og derfor er det fiktiv kapital. Pengene er allerede brukt, uten at noe kommer tilbake. På fiktiv kapital sammenheng mellom bruk av kapital i materiell produksjon har gått tapt og blir fiktiv.

3.9 Merverdi (profitt), merverdirate og den tendensiøse fall av profittraten

Merverdi oppstår under produksjon. Kapitalisten kjøper på markedet produksjonsmidler og arbeidskraft til sin verdi som er nødvendig for produksjon av varer. Under produksjon, skaper arbeidskraft av arbeideren merverdi. Ved salg av produserte varer kan kapitalist realisere en

større verdi enn han hadde investert i produksjon. Kapitalistisk utbytting er tilegnelse av merarbeid (i form av merverdi) av kapitalistene. Merarbeid er gjort av lønnsarbeider. Profitt betyr den samme som merverdi bare at det er en mystifisert form (ord).

Graden av utnyttelse av lønnsarbeidere ved kapitalister er reflektert i merverdirate (m').

Merverdirate er forholdet, uttrykt som en prosentandel, av merverdi til variabel kapital (lønn):

$$\text{Merverdirate } m' = m / v * 100$$

Merverdi uttrykker graden av utnyttelse og merverdimengde står for det absolutte omfanget av kapitalistisk utbytting. Med økende antall lønnstakere produsert merverdimengde øker. Grad som en kapitalistisk bedrift er profitabel bestemmes av profittraten. Profitttrate er forhold mellom merverdi og den totale investert kapital ($c + v$) i prosent. Profittraten beregnes som følger:

$$\text{Profitttrate } p' = m / (c + v) * 100$$

For eksempel, hvis hele investert total kapital er 200.000 NOK ($c + v$) og årsprofitt (m) er 40.000 NOK, er profittraten 20 %. Profittraten uttrykker graden av gjenvinning av investert totalkapitalen. Merverdirate er direkte proporsjonal med profittraten, det vil si når merverdirate (utnyttelse) økes, profittraten øker.

Den permanente jakten på profitt av kapitalister krever en stadig økende arbeidsproduktivitet. Dette oppnås ved trinnvis økning av konstant kapital c (ny teknologi og produksjonsmidler), og redusering av den variable kapital (lønn). Ved konstant beløp av investert kapital og med en konstant merverdirate fører det til tendensiøs fall av profittraten (Tabell 1).

Tabell 1 Illustrasjon av fall av profitttrate med økende konstant kapital i forhold til variabel kapital.

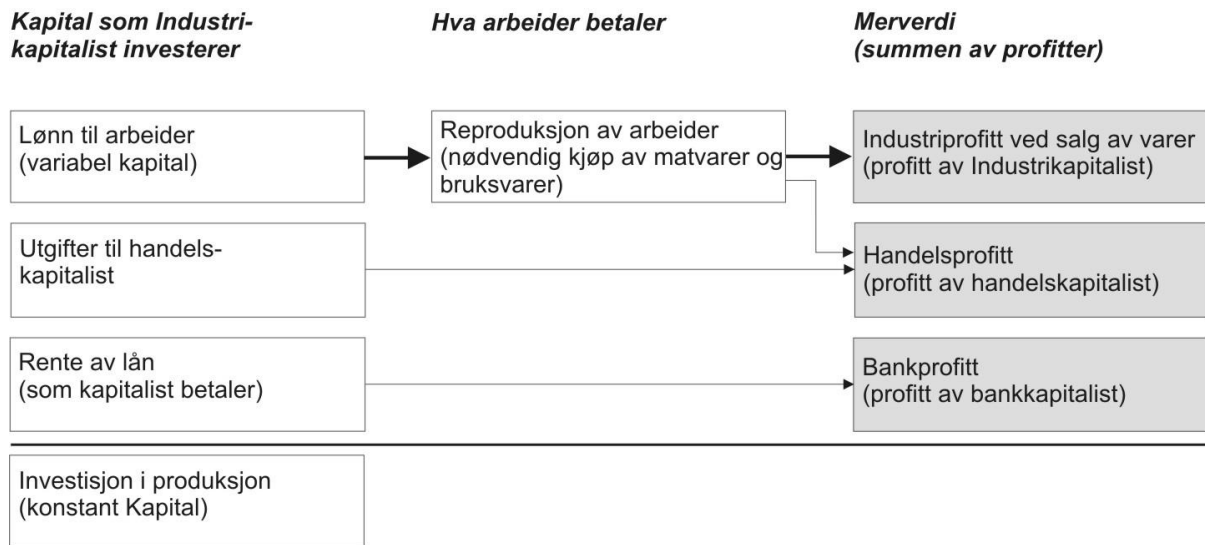
Konstant kapital c	Variabel kapital v	Merverdirate m' (%)	Merverdimengde $m = m' * v$	Profitttrate (%)
50	100	100	100	66,6
100	110	100	110	52,4
200	120	100	120	37,5

Tendensiøs fall betyr ikke at profittmassen synker. For å motvirke den tendensiøse fall av profittraten, kapital blir raskere akkumulert, antall lønnsarbeidere og arbeidsproduktivitet økes og utnyttelse av arbeidere vokser. I teori ville økningen i arbeidsproduktivitet være en fordel for samfunn, men i kapitalismen synker tendensiøs utnyttelse av kapital. Resultat blir overproduksjon og arbeidsledighet. Dermed loven av tendensiøs fall av profittraten avslører den historiske begrenset natur av kapitalistisk produksjon.

3.10 Handelskapital

Handelskapital (-profitt) har i kapitalismen sitt utspring i merverdi skapt av lønnsarbeideren. Kapitalistene må forlate handelskapitalister en del av profitt (merverdi). Som et resultat, er den Handelskapital også involvert i utnyttelsen av lønnsarbeidere i materiell produksjon. Trekkingen av den økende handelsprofitt fra merverdi bidrar til fallende profittraten. Fordelingen av merverdi mellom industriell kapital og Handelskapital foregår i konkurransen. Selv om arbeidsdelingen mellom de to har økonomiske fordeler for begge, men samtidig fører det til intensivering og utbredelse av motsetningene i kapitalismen.

Figur 1. Enkelt skjema om merverdi dannelse og sammensetning.

3.11 Akkumulasjon av kapital og monopoldannelse

Akkumulasjon av kapital betyr tilføyelse av en del av merverdi til kapital eller transformasjon av en del av merverdien til kapital. Årsaken til akkumulasjon er jakten på utvidelsen av merverdi. Den kapitalistiske akkumulasjon fører til at den konstante kapitalen vokser over tid i forhold til variabel kapital. Dermed reduserer etterspørselen etter arbeidskraft og det oppstår arbeidsledighet.

Fremveksten av kapitalistisk monopol oppstår tvangsmessig på grunnen av tendensiøs fall av profitttraten og økende konkurranse mellom kapitalister. Den kapitalistiske monopol ødelegger fri konkurranse. Den monopolistiske konkurranse er aggressiv og reaksjonær utnyttelse- og maktforhold, som har på grunnlag av høy konsentrasjon av kapital i form av store bedrifter og kapitalforeninger store økonomiske og politiske maktposisjoner og realiserer enorm monopolprofitt. Monopoldannelse fører til intensivert utnyttelse, en større omfordeling av merverdi ved for eksempel mellom underkastelse av ikke-monopolkapitalen og plyndring av fremmede land (e.g. ”tredje verden”).

3.12 Bankvesen og Bankmonopol

Tidlige former for banktjenester utviklet seg trolig så tidlig som det andre århundre før Kristus i form av kontoadministrasjon, lån, sjekker og veksler. Forutsetning for utvikling av bankvesen var eksistensen av pengeform. I Europa, de første pan-europeiske banker utviklet seg i det 13. århundre, med Firenze som en sentralbank metropol. De første bankfolk som utviklet seg fra varer grossister, kommisjonærer eller speditør gjennom kreditt og utveksling virksomhet til bankvirksomhet. Dermed banker allerede eksisterte før fremveksten av det kapitalistiske samfunnet. Sterk konsentrasjon av kapital førte også i Bankvesen til dannelsen av bankmonopoler. Bankene utviklet seg fra små betalingsvirksomheter til stor kapitalhandlere. Dette førte til dannelsen av bankmonopoler, fordi ved å kjøpe aksjer, de store bankene kjøpte opp de små bankene. Hvis monopol er dannet, avtale om innflytelsessfærer er inngått og monopolistiske bankforeningene er opprettet. Maktstilling av de store bankene i forhold til industrien blir sikret mellom (1) kjøp av aksjer i visse industriselskaper (direkte maktutøvelse) og (2) tildeling av lån (indirekte maktutøvelse). Bankene er akseleratorer av prosessen av konsentrasjon av kapital og etablering av industrimonopoler, fordi en økonomisk egeninteresse eksisterer. Det er samme med forsikringer, med den forskjell, at de trenger ikke den rolle av pengeformidler det tar penger direkte fra industri.

3.13 Finanskapital og finansoligarkiet

Finanskapitalen er sammenknyttet bank- og industrimonopoler. Dette sammenknytt oppstår på den måte at de store bankene holder aksjer i industrielle, kommersielle og transportoperatører og vice versa har industrimonopoler aksjer i bankene. Likevel, bankene beholder makten. Ifølge Lenins definisjon av finanskapital to etapper kan skilles: (1) konsentrasjonen av produksjon og den resulterende monopol og (2) den sammenvoksing av bankene med industrien. Økonomien av de kapitalistiske monopoler uunngåelig fører til dominans av finansoligarki, så til makt av kapitalister og bankeiere. Denne makt utøves primært av delingsordningen. Delingsordningen innebærer at en stor finansmann eller en gruppe av finansmagnatene etablerer et sentralt aksjeselskap. De er også kalt morselskap eller holdingselskap. En holdning kontrollerer via aksjer flere datterselskaper som kontrollerer i sin tur under datterselskaper. Ved hjelp av dette systemet, er det mulig for finansmagnatene å kontrollere store mengder utenlandsk kapital, noe som bringer dem mer profitt via investeringer i produksjonsmidler.

3.14 Økonomiske kriser

De kapitalistiske kriser er kriser av overproduksjon. Varene kan ikke selges lengre fordi flere varer er produsert enn befolkningen kan kjøpe og/eller befolkning har ikke penger nok. Kapitalistene blir sittende på sine varer og derfor begrenser de produksjon og permitterer arbeidere. Bedrift går konkurs og arbeidsledigheten stiger. Ved stopp av salg kapitalist kan ikke betale driftskostnader og ordringer, f.eks fra bankene. Summerer seg insolvens hos kapitalistene kommer det til børskrakket og en bølge av konkurser. Overproduksjon av varer er ikke absolutt, men relativ. Den vareoverskudd eksisterer bare i forhold til etterspørsel, ikke til behov i hele samfunnet. Under krisen oppstår et paradoks: arbeider kan ikke skaffe varer til livsopphold fordi de har produsert for mye midler til livsopphold.

Overproduksjonskriser er uunngåelige i kapitalismen. Grunnlag for kriser av overproduksjon er den grunnleggende motsigelsen i kapitalismen: motsetningen mellom samfunnskarakter av produksjonen og den private tilegnelse av produksjonsresultater (merverdi). Eller med andre ord: motsetningen mellom organisering og planlegging av produksjonen i den enkelte fabrikk og anarkiet i produksjonen i det kapitalistiske samfunnet. Dette betyr at kapitalistene er på jakt etter maksimal profitt. Kapitalister forbedrer permanent utstyr og teknologi, og kaste enorme massen av varer på markedet. Samtidig motvirker den tendensiøse fall av profitt rate veksten av profitt på grunn av veksten av konstante kapitalen i forhold til merverdi (profitt rate = merverdi / investert kapital) fungerer. For å motvirke fall av profitt rate, produksjonen vil bli utvidet enda mer, flere varer blir produsert, arbeidernes lønninger reduseres, eller arbeidere blir oppsagt. Men dette reduserer kjøpekraft av arbeiderne, fordi arbeidere ikke har nok penger for å kjøpe varer. Derfor hvis krisene skal avskaffes, kapitalismen må avskaffes.

Kapitalistisk produksjon har syklisk karakter, som er preget av gjentakelse av overproduksjonskriser. Tiden fra starten av krisen til neste kalles syklus bestående av fire faser: krise, depresjon, gjenopplivning og bom. Krisen er preget av motsetningen mellom vekst i produksjonskapasitet og reduksjon i betalingsdyktig etterspørsel. Dette fører til fall av prisene, noe som begrenser produksjonen, og fører til konkurser og massearbeidsløshet. I depresjon kommer det til stagnasjon av produksjon, råvareprisene er lave, handelsaktiviteten svak, og det er en overflod av ikke-investert kapital. I depresjon betingelsene for gjenopplivning er opprettet: varer blir ødelagt, arbeiderne blir høygradig utnyttet, og den konstante kapitalen blir fornyet. Den mest effektive og fullstendig ødeleggelse av varer er

krig. Som et resultat, er krig en nødvendig del av kapitalismen. Videreføring av kapitalismen er avhengig av kriger.

Under gjenopplivning kommer produksjon gradvis på nivået før finanskrisen. I oppgangen har produksjon nivåene før krisen. Selskaper blir gjenoppbygget, vareprisene stiger, og lån er gitt sjenerøs. Produksjonen blir utvidet så lenge til betalingsdyktig etterspørselen er overskredet, og det kommer til neste krise. Syklusen begynner på nytt.

Overproduksjonskriser fører samtidig til overproduksjon i landbruket, som fører til agrarkrise. Agrarkriser er mye mer langvarig enn overproduksjonskriser.

De kapitalistiske overproduksjonskriser har universell karakter og føre til intensivering av klasse motsetningene mellom proletariatet og borgerskapet og mellom bønder og grunneiere. Kriser forårsaker massearbeidsløshet og fattigdom blant arbeidsfolk og konsentrasjon av mer og mer kapital blant færre og færre kapitalister.

I Norge består siden funn av petroleum i 1969 en spesiell situasjon. Petroleum og naturgass er råvarer som underligger en konstant, stadig økende internasjonal etterspørsel. På grunn av konstant etterspørsel, produksjonen bli utvidet og intensivert som førte til om lag 20% av norske arbeidsdyktige befolkningen arbeider direkte eller indirekte i petroleumsindustrien. 2014 gjorde olje- og naturgasseksporten 52% av den totale eksporten fra Norge. Den norske industrien er derfor svært avhengig av den nasjonale tilgjengeligheten av olje og naturgass (ressurser) og olje- og gassprisen på verdensmarkedet. Den neste krisen i Norge vil ikke vente på seg. Oljeproduksjonen har falt siden 2001. 2013 og 2014 Statoil gjennomførte 1.250 oppsigelser i selskapet og opptil 20.000 oppsigelser i petroleumsindustrien er ventet i løpet av de neste 2 to 3 år. ([Http://www.aftenposten.no/okonomi/YS-frykter-at-20000-norske-oljeforbere-forsvinner--7680532.html](http://www.aftenposten.no/okonomi/YS-frykter-at-20000-norske-oljeforbere-forsvinner--7680532.html)).

For å unngå krisene som resulterer i massearbeidsløshet og fattigdom, må kapitalismen blir overvinn og ødelagt.

Marxismen, den vitenskapelige sosialismen, er den teoretiske uttrykk av de fundamentale interesser av proletariatet og lærer proletariatet, graveren av kapitalismen, å forene seg i klassekamp mot borgerskapet. De klasseinteresser sammenfaller med det overveldende flertallet av samfunnet. Den proletariske revolusjon eliminert all utnyttning og dermed fører til utvikling av menneskelige samfunn.

Den historiske utviklingen av den kapitalistiske produksjonsmåten fører til den økende sentralisering av produksjonsmidlene og arbeidskraft, og med denne utvikling blir kapitalismen en lenke på utvikling av menneskelige samfunn og lenke må sprenge revolusjonær.

3.15 Overgangen fra kapitalisme til imperialismen

Epoken av kapitalismen kan deles inn i pre-monopol og monopolkapitalismen. Overgangen fant sted sent 19. / tidlig 20. århundre. Monopolistiske kapitalisme kalles imperialismen. Den er siste fase av kapitalismen. Dens grunnleggende karakter er utskifting av fri konkurranse til dominans av monopoler.

Overgangen skjedde gjennom utviklingsprosessen av produktivkreftene og produksjonsforhold, det vil si, da utviklingen av teknologi førte til enorm industriell konsentrasjon. Med overgangen til imperialismen motsetningene mellom produktivkreftene og produksjonsforholdene blir sterkere og sterkere. Stadig større rikdom blir konsentrert i færre hender.

Merverdilov blir bestående i imperialismen. For å sikre maksimalt utbytte utnyttelse av arbeidende befolkningen i eget land og andre land er intensivert, og en militarisering av økonomien finner sted for å planlegge og gjennomføre kriger.

Karakteristikken av imperialismen er: 1) konsentrasjonen av produksjon og kapital, 2) fusjon av bank- og industrikapitalen til finanskapital, 3) eksport av kapital, 4) internasjonale monopoler, 5) verdens territoriale oppdeling blant de store kapitalistiske stormakter er avsluttet.

1) Loven om konsentrasjon og sentralisering av kapital betyr, at store bedrifter blir stadig større og mindre bedrifter blir utkonkurrert og kjøpt opp av dem. Herskap av fri konkurranse blir avløst av herskap av monopoler. Monopol er en sammenslutning av kapitalister, som konsentrerer betydelige deler av produksjonen til å sette høye priser på varer og dermed å oppnå høy monopolprofitt. Konkurransen er ikke avskaffet. Derimot kapitalismens motsetninger forverrer ytterligere. Konkurransen innenfor monopolene, mellom monopolene og mellom monopolene og ikke monopolistiske bedrifter øker.

2) Konsentrasjonen av produksjonen i industrien er tilknyttet av konsentrasjons av enorme mengder penger i bankene. Dette fører til at bankene investerer i industri. Resultatet er en integrasjon av bank- og industrikapitalen, en sammenslåing av bank- og industrikapitalen til finanskapital forgår.

3) Framveksten av produksjonen i et land er begrenset og derfor er langsiktig mål å investere overskytende formue i utlandet, som kalles kapitaleksport. Som et resultat, samme kapitalistene utnytter ikke bare arbeidere i sitt eget land, men også arbeidere i andre land.

4) Mellom de største monopoler avtaler blir gjort om deling av internasjonale markeder. Men maktbalansen forandrer seg hele tida og nye konflikter oppstår, noe som kan bli "løst" ved kriger.

5) Verden er delt mellom de borgerlige stater, og det finns ingen "frie" områder lengre, som i begynnelsen av koloniseringen av verden. Den opprinnelige form for territoriale oppdeling av verden var kolonier. Kolonier har ingen statlig uavhengighet og kan derfor lett utnyttes. Koloniene finns ikke lenger i streng forstand. På grunn av endringer i maktbalansen mellom de imperialistiske landene finner hele tida an kamp om ny- eller omfordeling av verden sted. I dag brukes ofte den indirekte krig av "destabilisering", hvor, for eksempel, nasjonale minoriteter blir "motivert" til å bryte bort fra sitt land (Tibet i Kina) eller styrte egen regjering (Ukraina, Syria, Libya). Dette fører til svekkelse av disse statene og omfordeling av makt og markedsforhold.

Den kapitalistiske økonomien utvikler seg ujevnt. Med overgangen til imperialismen far unge kapitalistiske stater muligheten til å hente inn og går forbi de eldre rivaler. Årsaken er en høy grad av utvikling av teknologi, som kan føre til plutselig og rask utvikling. På grunn av den ujevn utvikling består også muligheten for seier av sosialismen i ett land med de mest gunstige betingelser. Dette landet blir grunnlaget for den videre utviklingen av sosialismen.

4. Sosialismen

4.1 overgangen fra kapitalisme til sosialisme

Den proletariske sosialistiske revolusjon er objektivt nødvendig på grunn av loven om samsvar mellom produksjonsforhold med karakter av produktivkreftene, som krever fjerning av de gamle, borgerlige produksjonsforhold og etablering av den nye, sosialistiske produksjonsforhold. Den proletariske revolusjon er fundamentalt forskjellig fra alle tidligere revolusjoner fordi den avskaffer utnyttelse av mennesker mellom mennesker. Dette skjer fordi den private eiendomsretten til produksjonsmidlene blir erstattet av samfunnseierskap. Oppgaven med den proletariske revolusjon er å bygge en sosialistisk økonomi. Utskifting av det kapitalistiske systemet med den sosialistiske i hvert land krever en spesiell overgangsperiode som omfatter en hel historisk epoke og den statsform er revolusjonære diktatur av proletariatet. I overgangsperioden, må proletariatet kunne administrere landet for å bygge et sosialistisk samfunn og omopdra de småborgerlige massene i ånden av sosialismen.

Den diktatur av proletariatet er verktøy for etablering av en sosialistisk økonomi. Den diktatur av proletariat er den nasjonale ledelsen av samfunn ved arbeiderklassen. Det undertrykker den utnyttende mindretall i interesse av samfunn og dermed representerer den ekte demokrati. Diktatur av proletariat er fortsettelsen av klassekamp under nye forhold og nye former mot utbytterne i eget landet og mot de aggressive kapitalistiske krefter i andre land. Den diktatur av proletariatet har tre grunnleggende funksjoner, først, undertrykkelse av de gjenværende utbyttere, forsvar av landet og styrke allianser med proletarene i andre land; sekund, den endelige separasjonen av de utbyttede masser av borgerskapet og styrke alliansen av proletariatet i tjeneste for sosialistisk oppbygning; tredje, bygging av sosialistisk samfunn.

Den sosialistiske nasjonalisering er den revolusjonerende beslagleggelse av eiendom av de utbytende klasse ved proletariatets makt og sin transformasjon til offentlig, sosialistisk eiendom - til folkets eiendom. Den sosialistiske nasjonalisering resulterer i eliminering av den grunnleggende motsigelsen i kapitalismen - motsetningen mellom samfunnskarakter av produksjonen og den kapitalistiske formen for privat tilegnelse. Den sosialistiske nasjonalisering fjerner først de kapitalistiske produksjonsmidlene og dermed deres økonomiske herskap og for det andre far diktatur av proletariat den økonomiske herskap. Nasjonalisering av landet er avskaffelse av privat eiendom av land og overføring land til eierskap av den proletariske staten.

I overgangsperioden finns i tillegg til den sosialistiske økonomi også små vareproduksjonen og kapitalisme. Disse formene for samfunnsøkonomi tilsvarer forskjellige klasser: arbeiderklassen, småborgerskapet (spesielt bøndene) og borgerskapet. Den sosialistiske økonomi inkluderer nasjonalisert industri, transport, bank og handelsvesen og kooperativer. Under sosialismen er arbeidet ikke lenger en vare, arbeid har det blitt arbeidet for samfunn. Produktene som produseres tilhører hele arbeidende folk. Materielle situasjonen for arbeiderklassen forbedres kontinuerlig samtidig med deres kulturelle utdannelse. Bøndene, bøndene få eget land og bli frigjort fra undertrykkelse av utleiery og blir økonomisk og kulturell støttet av proletarisk stat. Alliansen av arbeiderklassen og bøndene er viktig og er grunnlaget for sosialistisk oppbygning. Alliansen er en forutsetning for de riktige økonomiske relasjonene mellom industri og jordbruk. Arbeiderklassen og bøndene er de viktigste klasser i overgangsperioden. Borgerskapet har blitt en sekundær klasse. En del av borgerskapet fortsatt eksisterer etter ekspropriasjon og den lille vareproduksjonen uunngåelig og spontant produserer kapitalistiske elementer fordi hele borgerskapet ikke kan konfiskeres umiddelbart helt. Den grunnleggende motsigelse av økonomien i overgangsperioden er motsetningen mellom gjenoppblussende sosialisme og den still sterke kapitalisme, noe som fører til en intensivering av klassekampen. Først, de kapitalistiske elementene blir begrenset i overgangsperioden og fortrenget og helt avvirket under utvikling av sosialisme. En nødvendig forutsetning for oppsving av statlig industri er bruk av personlig interesse av arbeiderne i utviklingen av sosialistiske produksjon.

4.2 Fremveksten av de grunnleggende økonomiske lover i sosialisme

Basert på de nye økonomiske forhold nye, sosialistiske produksjonsforhold med egne lover utvikler seg og utvidet seg sakte på bekostning av den kapitalistiske økonomien som fortsatt gjenstår. Med fremveksten og utviklingen av den sosialistiske system begynner gradvis den grunnleggende økonomisk lov av sosialismen å virke, som bestemmer det nye målet for produksjonen. Produksjon tilsvarer nå den materielle og kulturelle behov av arbeidende folk, i interesse av sosialismen. Den grunnleggende økonomisk lov av sosialismen tar økende innvirkning på økonomien og fortrenger den kapitalistiske sektor mer og mer. Den sosiale eierskap, som kombinerer driften av den sosialistiske sektor, gjør sin planlagte utbygging nødvendig og mulig. I overgangsperioden utvikler seg den økonomiske loven om planlagt (proporsjonal) utvikling av den nasjonale økonomien. I den grad hvordan sosialistiske

økonomi utvikler seg, mister loven om konkurranse og anarki av produksjon av kraft. På bakgrunn av de nye produksjonsforhold den grunnleggende økonomiske loven om fordeling av arbeidsutførelse begynner å virke, ifølge som hver arbeider får sin lønn betalt for sitt real utført arbeid. På grunn av disse nye forholdene virkning av vareloven blir mindre og mindre og spiller en annen rolle i kapitalismen. Proletarisk makt får mer og mer kontroll over produksjonen av vare, varelov, handel og sirkulasjonen av penger og utnytter dem for utvikling av sosialistiske økonomi og for kampen mot de kapitalistiske elementer.

4.3 Den økonomiske politikken i overgangsperioden

Av største betydning for etablering av sosialisme er Lenins teori om seier for sosialismen i ett land. Seier for sosialismen i ett land har to sider en indre og en internasjonal side. Den indre side omfatter problemet av klasseforhold innen et land. Arbeiderklassen, som er i allianse med bøndene, er i stand, etter at kapitalismen er politisk skadet, for å overvinne kapitalisme også økonomisk, å avvikle den utnyttende klasse og bygge et sosialistisk samfunn. Den internasjonale side inkluderer problemet at sosialisme og kapitalisme består ved siden av hver andre en stund. Seier for sosialismen kan bare anses som endelig når faren for intervensjon og restaurering av kapitalismen av de aggressive imperialistiske maktene elimineres. Seier for sosialismen over kapitalismen og konsolideringen av sosialisme gjelder bare fullført når den proletariske statsmakt er sikret og hele industri er komplett og stabil organisert etter prinsippene av kollektive bedrifter under anvendelse av nyeste teknologi.

5. Den gradvise overgangen fra sosialisme til kommunisme

Den høyeste og mest progressive stadium av samfunnsutvikling er kommunistisk samfunn, som er det endelige målet for den revolusjonære kampen av det arbeidende folk i alle land. Kommunistisk samfunn går gjennom to utviklingsfaser: den innledende sosialisme og kommunisme. Det økonomiske grunnlaget for de to fasene av kommunismen er det samfunnsseierskap av produksjonsmidlene. Målsetting av produksjon i sosialisme og kommunisme er den maksimale tilfredsstillelse av stadig voksende materielle og kulturelle behov i samfunnet, og agenten er den kontinuerlige vekst og forbedring av produksjon basert på mest moderne teknologi.

5.1 Forskjeller mellom sosialisme og kommunisme

- 1) De produktivkreftene i samfunnet og arbeidsproduktiviteten av arbeiderne er i sosialisme ikke tilstrekkelig nok for å sikre en overflod av materielle goder. Kommunismen krever en slik grad av utvikling av produktivkreftene i samfunnet og produktiviteten av samfunnsarbeidskraft som kan garantere dette overflod.
- 2) I sosialismen finns to former for eierskap: statseierskap og kollektiveierskap. Under kommunismen er enhetlig samfunnsseierskap av produksjonsmidlene gjennomført.
- 3) I sosialismen eksisterer på grunn av de to eierskapsformene fortsatt vareproduksjonen og sirkulasjon av varer. Under kommunismen vil det ikke være vareproduksjonen, varesirkulasjon og ingen penger på grunn av den uniformen kommunistiske felleseiendom. Den arbeidstid som brukes på produksjonen av produkter vil ikke bli målt ved verdien og dens former (penger), men blir målt direkte etter brukt tid for å lage produkt.
- 4) I sosialismen er motsetninger mellom by og land, mellom mental og fysisk arbeid, overvunnet men det består fortsatt forskjeller mellom disse. Under kommunismen vil det bare være mindre forskjeller mellom by og land og mellom mental og fysisk arbeid. Grensen mellom arbeiderne, bøndene og intelligentsiaen forsvinner. Alle arbeidsfolk blir del av kommunistisk samfunn. Kommunismen er det klasseløse samfunn.
- 5) Under sosialismen er arbeid ennå ikke blitt den første behov av livet til menneskene. Den skjødesløse holdning av noen medlemmer av samfunnet til å arbeide er ikke over ennå, og det

er fortsatt behov for streng kontroll av samfunn over forbruk. Under kommunismen vil produksjonsprosessene være fullt mekanisert og automatisert, og arbeidet vil bli et livets behov.

Alle medlemmer av det kommunistiske samfunnet vil være kulturelt og allsidig utdannede mennesker som kan velge sitt yrke fritt, i henhold til mottoet: " Fra enhver etter hans evne, til enhver etter hans behov " (Karl Marx: Kritikk av Gotha programmet). Det høye nivået på utvikling av produktivkraftene og produktiviteten av samfunnsarbeid vil sikre en overflod av alle vesentlige og kulturelle goder, som gjøre overgangen fra den sosialistiske til den kommunistiske prinsippet om fordeling mulig. Med økningen i produktiviteten av samfunnsarbeidet blir de økonomiske forholdene opprettet, som den gradvise forkortelse av arbeidsdag mulig. Dette gir mer tid for tilegnelse av kunnskap og kultur, og utvikling av alle de fysiske og mentale evner. Den viktigste oppgaven for den kommunistiske utdanning av det arbeidende folk i overgangen til kommunismen er å utdanne en ny type mennesker, som jobber for sin fornøyelse. Kommunismen krever dermed en høy bevissthet av alle medlemmer av samfunnet.

Staten blir avløst gradvis under kommunismen på grunn av avskaffelsen av klasser og klasseforskjeller. Men så lenge kapitalismen eksisterer en plass i verden, og faren for væpnede angrep er ikke overveldet, staten opprettholdes selv i den perioden av kommunismen. Det er spørsmålet: Kan kommunisme i det hele tatt utvikler seg så lenge kapitalismen eksisterer?